

2019 m. balandžio 12 d. Panevėžio miesto apylinkės teismas nusprendė, jog civilinės būklės akto įrašė gali būti įrašyta pavardė su „x“ raide.

2018 m. pareiškėja sudarė santuoką su Belgijos piliečiu ir pasirinko sutuoktinio pavardę. Vis dėlto registruojant santuoką Lietuvoje, Panevėžio civilinės metrikacijos skyrius (Panevėžio CMS) netenkino pareiškėjos prašymo pavardę civilinės būklės akto įrašė įrašyti originalia jos forma – „Bruyndonckx“. Pareiškėja, gindama savo teisę į vardą, buvo priversta kreiptis į teismą.

Šiuo atveju teismas pažymėjo, jog „esamas teisinis reguliavimas nėra pakankamas asmenų išreikštiems socialiniams poreikiams patenkinti ir teisėms užtikrinti“. Teismas priminė, jog pagal CK 2.20 straipsnio 1 dalį kiekvienas asmuo turi teisę į vardą, o ši apima teisę į pavardę ir pseudonimą. Sprendime taip pat remiamasi tarptautinių teismų praktika, kurioje nurodyta, jog asmens vardas ir pavardė yra vienas iš jo identiteto ir privataus gyvenimo, kuriam apsaugoti skirtas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 str. ir Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 str., elementų. Nors Chartijos 7 str. nėra aiškos nuorodos į asmens vardą ir pavardę, jie yra ne ką mažiau susiję su asmens privačiu ir šeimos gyvenimu, nes yra asmens tapatybės nustatymo ir priskyrimo tam tikrai šeimai priemonė.

Nagrinėjamoje byloje teismas nustatė, jog atsisakymas įtraukti į apskaitą bei išduoti santuokos liudijimą pareiškėjos pasirinkta sutuoktinio pavardė – „Bruyndonckx“ sukelia pareiškėjai administracinių, asmeninių bei profesinių nepatogumų keičiant turimus dokumentus, įrodinėjant jos tapatybės ir pateikiamų dokumentų autentiškumą. Teismo vertinimu, nenukrypimas nuo šiuo metu esamo teisinio reguliavimo bei atsisakymas tenkinti pareiškėjos prašymą, neatitiktų teisingumo principo, būtų neproporcingas pareiškėjos siekiamam rezultatui ir galimoms kilti neigiamoms pasekmėms, kurias pareiškėja patirtų esant įrašytoms skirtingoms pavardėms (pareiškėjos šeima, vaikai visuomet galimai turės išsklaidyti abejones dėl jų tapatybės ir pateikiamų dokumentų autentiškumo, ir/ar patirs keblumų paveldėjimo teisinių santykių srityje).

Evelina Dobrovolska, atstovaujanti asmenis asmenvardžių bylose, pažymi, jog tarptautinėje teisėje vardas ir pavardė laikomi esmine kiekvieno žmogaus tapatybės dalimi. Europos Žmogaus Teisių Teismas (EŽTT) ne kartą pažymėjo, jog vardų ir pavardžių rašybos teisinis reguliavimas – tai kiekvienos valstybės narės kompetencija ir kuri glaudžiai susijusi su kultūra ir kalbos istorija bei tapatumo jausmu, vis dėlto valstybė turėtų paisyti EŽTT praktikos, o kiekvienas teisinis reglamentavimas privalo būti objektyviai pagrįstas ir taikomas visiems piliečiams vienodai.

Europos žmogaus teisių fondas (EFHR) savo ruožtu primena, jog bylas laimėję asmenys nesusiduria su jokiais sunkumais – įrašius pavardę su „w“, „x“ ar „q“ į civilinės būklės akto įrašą, ši pavardė atsiduria ir Gyventojų registre.

